

Joanna Uliasz

Uniwersytet Rzeszowski

ORCID: 0000-0002-8967-0064

**PRAWNA OCHRONA PRYWATNOŚCI
ORAZ WOLNOŚCI DZIECI W INTERNECIE**

Zagwarantowanie bezpieczeństwa dzieci w sieci pozostaje zagadnieniem doniosłej wagi. Wiąże się ono bezpośrednio z kwestią prawnej ochrony wolności oraz prywatności małoletnich. Sygnalizowana problematyka jest aktualna, wielowątkowa i wymaga pogłębionych analiz na gruncie nauk społecznych: prawa, socjologii i pedagogiki.

W dobie internetu, spopularyzowania na niebywałą dotychczas skalę mediów społecznościowych, a także powszechnego posiadania przez dzieci urządzeń mobilnych (laptopów, tabletów, telefonów komórkowych) wolność i prywatność dziecka zostały istotnie zagrożone. Należy podkreślić, że obszar prywatności bez świadomości następstw i konsekwencji obnażają zarówno sami małoletni (jedną z przyczyn zapewne jest brak właściwej edukacji w tym zakresie), jak i ich rodzice. Jedni i drudzy czynią to, umieszczając na platformach typu Facebook albo Instagram zdjęcia i filmy, które raz upublicznione, trafiają do wielkiego wirtualnego obiegu, mogąc stać się m.in. źródłem informacji dla aktywnych w sieci pojedynczych osób o skłonnościach pedofilnych, jak również zorganizowanych siatek pedofilskich.

Bywa, że rówieśnicy fotografują i filmują się wzajemnie, by „wrzucić” do internetu materiały, które uzyskają najwięcej polubień („like’ów”), przykuwają swoją zawartością uwagę szerokiego grona odbiorców. Młody człowiek, nie zdając sobie sprawy z grożącej mu odpowiedzialności karnej albo cywilnej, częstokroć dla zabawy upublicznia treści godzące w godność drugiej osoby.

Niepokój powinno budzić coraz powszechniejsze wśród młodzieży zjawisko agresji elektronicznej, tj. agresji realizowanej za pomocą nowych technologii komunikacyjnych. Zjawisko to przybiera postać cyberbullyingu, tzn. znęcania się rówieśników przy wykorzystaniu internetu polegającego na prześladowaniu, kradzieży tożsamości, upublicznianiu tajemnic, śledzeniu, poniżaniu czy wyklu-

czeniu¹. Zgodnie z powszechnie akceptowaną w naukach społecznych definicją *bullying* (od ang. czasownika *bully* – „znęcać się”, „zastraszać”, „tyranizować”²) to takie wrogie zachowania, gdzie uczeń bądź uczniowie intencjonalnie przez dłuższy czas (powtarzalność) atakują innego ucznia, który ze względu na przewagę sprawców (fizyczną lub psychologiczną) nie potrafi się bronić (nierówność sił)³. Jak wskazuje J. Pyżalski, zgodnie uważa się, że *cyberbullying* powinien posiadać wszystkie wspomniane właściwości z tą różnicą, że narzędziami jego realizacji są nowoczesne technologie komunikacyjne⁴. Przemoc z wykorzystaniem mediów elektronicznych cechują dwa elementy: działania realizowane są wbrew woli ofiary i przynoszą jej szkodę społeczną, psychiczną lub moralną⁵.

Kolejnym, występującym wśród młodych, a niosącym ze sobą daleko idące skutki zjawiskiem jest *seksting*. Polega on na przesyłaniu za pośrednictwem sieci lub publikowaniu online osobistych materiałów o charakterze erotycznym lub pornograficznym⁶. *Seksting* występuje w przypadku osób będących w związku bądź też takich, które dopiero w związek chcą wejść. Udostępnienie chłopakowi/dziewczynie intymnego zdjęcia ma stanowić dowód oddania i miłości. Zdarza się jednak, iż w sytuacji, gdy związek rozpada się, jedna ze stron, kierując się chęcią osobistej zemsty, upublicznia w internecie otrzymaną wcześniej fotografię lub film. Skutkuje to traumą, poczuciem poniżenia i wstydu, a niekiedy nawet prowadzi do podjęcia próby samobójczej przez poszkodowanego nastolatka bądź nastolatkę.

Zagrożeniem o innej naturze jest *grooming* polegający na nawiązywaniu pomiędzy dorosłym a dzieckiem relacji za pośrednictwem nowych technologii w celu wykorzystania seksualnego. Polskim odpowiednikiem pojęcia *grooming* będzie „uwodzenie dzieci przez internet”, „nagabywanie seksualne małoletniego”, „elektroniczna korupcja małoletniego” czy „cyberpedofilia”⁷. Wspominana forma zachowania dewiacyjnego o charakterze pedofilnym znalazła w internecie sprzyjające warunki do rozwoju ze względu na łatwy i nieograniczony wręcz dostęp do potencjalnych ofiar oraz specyfikę komunikowania się w sieci, która ułatwia sprawcom osiągnięcie przestępnego celu⁸.

---

¹ Zob. J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, Kraków 2012, s. 119 i 126–127.

² PWN *Oxford Wielki słownik angielsko-polski*, red. J. Linde-Usiekniewicz, Warszawa 2002, s. 153.

³ J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna dzieci i młodzieży – różne wymiary zjawiska*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2009, t. VIII, nr 1, s. 3, https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/5379/1/agresja_elektroniczna_dzieci_i_mlodziemy.pdf (14.11.2019).

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, s. 4.

⁶ Ł. Wojtasik, *Seksting wśród dzieci i młodzieży*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2014, vol. 13, nr 2, s. 79.

⁷ M. Dąbrowska, *Grooming – wybrane aspekty prawnokarne i kryminologiczne*, Warszawa 2018, s. 12.

⁸ *Ibidem*.

Aktywność rodziców w sieci skutkująca naruszeniem prywatności dziecka jest w dzisiejszych czasach w zasadzie normą. Może przybrać postać sharentingu albo parental trollingu. Określenie *sharenting* powstało z połączenia dwóch angielskich słów: *parenting* – oznaczającego rodzicielstwo (w sensie pełnienia rodzicielskiej roli) oraz *sharing* – oznaczającego czynność rozpowszechniania⁹. *Sharenting* polega na regularnym zamieszczaniu w mediach społecznościowych szczegółowych informacji (zdjęć, filmików i innych treści) o swoich dzieciach. *Sharenting* odróżnić należy od aktywności rodziców zwanej troll parentingiem, oznaczającej dzielenie się treściami, które wprost kompromitują, zawstydzają dzieci lub pokazują trudne dla nich momenty¹⁰. Kluczowy w obu przypadkach pozostaje prawny aspekt ingerencji w prywatność dziecka oraz dysponowania wizerunkiem dziecka przez rodzica, jak również zarzut nierealizowania podstawowego obowiązku rodzica, jakim jest wykonywanie pieczy nad osobą dziecka oraz wychowywanie go z poszanowaniem jego godności i praw (art. 95 § 1 k.r.o.¹¹).

Sharenting, *parental trolling*, agresja elektroniczna, *grooming* czy *seksing* to nie jedyne, a jedne z wielu zagrożeń wymierzonych w prywatność i wolność dziecka w sieci. W najnowszych badaniach proponuje się typologię, która obrazuje skomplikowaną gamę niebezpieczeństw związanych z „obecnością” dzieci w wirtualnym świecie. Typologia ta uwzględnia z jednej strony trzy poziomy aktywności małoletnich w internecie (odbiór treści, zawieranie kontaktów oraz własna aktywność), z drugiej zaś wskazuje na obszary takich zagrożeń, jak seks, agresja, naruszanie innych wartości (zdrowie czy szacunek dla drugiego człowieka) oraz zagrożenia ze strony podmiotów komercyjnych¹² (nieuczciwy marketing i spam, wyłudzenie danych osobowych).

Podmiotem, który narażony jest na liczne zagrożenia w sieci, jest dziecko. Samo przez wzgląd na swoje ograniczenia intelektualne, stopień rozwoju, a także poziom wiedzy i świadomości nie może w pełni i skutecznie dochodzić przysługujących mu praw. Na gruncie art. 1 Konwencji o prawach dziecka¹³, na który powołują się państwa członkowskie Rady Europy i Unii Europejskiej, w tym również i Polska, dzieckiem jest każda istota ludzka w wieku poniżej 18 lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność. Zatem granica 18 lat ma charakter formalny i obiektywny, ale nie bez-

---

⁹ B. Chrostowska, *Sharenting – skala i wielowymiarowość zjawiska (nierozważnego) ujawniania przez rodziców informacji o dzieciach w mediach społecznościowych*, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2018, nr 4(43), s. 59.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 2019, poz. 2086).

¹² S. Wójcik, *Zagrożenia dzieci i młodzieży w Internecie. Dzieci się liczą. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2017, vol. 16, nr 1, s. 271, <https://dzieckokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/586/449> (1.10.2019).

¹³ Konwencja o prawach dziecka (Dz.U. 1991, nr 120, poz. 526).

względny¹⁴. Jako fundamentalne Konwencja przyjmuje następujące założenie: dziecko jest samodzielnym podmiotem, ale ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej; dziecko jako istota ludzka wymaga poszanowania jego tożsamości, godności i prywatności¹⁵. Polski ustawodawca, uwzględniając definicję konwencyjną, doprecyzowuje ją w art. 2 ust. 1 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka¹⁶. W jej rozumieniu dzieckiem jest każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności. Definicję tę uzupełnić należy o art. 10 § 1 i 2 k.c.¹⁷, zgodnie z którymi pełnoletnim jest ten, kto ukończył lat 18 lub przed ukończeniem lat 18 zawarł małżeństwo.

Instrumentarium prawne pozwalające chronić prywatność i wolność dziecka w sieci nie jest doskonałe. Pozwala jednak w wielu przypadkach skutecznie zabezpieczyć jego interes. Obowiązująca w Polsce ustawa zasadnicza¹⁸, która uznaje „dobro dziecka” za samoistną wartość konstytucyjną¹⁹, nakazuje organom władzy publicznej ochronę dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzykiem i demoralizacją (art. 72 ust. 1 zd. 2). Zapewnia wszystkim podmiotom, w tym także małoletnim, ochronę wolności w aspekcie pozytywnym oraz negatywnym (art. 31 ust. 1 i 2 Konstytucji), a także prywatności (art. 47–51 Konstytucji). Konstytucyjna wolność i prywatność w przypadku dziecka może być skutecznie urzeczywistniona jedynie przy jednoczesnym oddziaływaniu wertykalnym i horyzontalnym, którym odpowiadają odpowiednio obowiązki organów władzy publicznej i podmiotów prywatnych. Jak twierdzi P. Zamelski, w przypadku prawa do poszanowania życia prywatnego znaczenie wymiaru horyzontalnego wydaje się szczególnie istotne w przypadku dzieci z uwagi na stosunkową łatwość jego naruszenia przez osoby trzecie²⁰. Dzieci bowiem przez wzgląd na swoją niedojrzałość emocjonalną i psychiczną dość łatwo obdarzają innych zaufaniem, dzielą się informacjami na swój temat, nie zdając sobie sprawy z zagrożeń, i nie przewidują skutków swoich działań. Tym samym stają się łatwym celem i na końcu nie są zdolne do skutecznej obrony przed grożącym im niebezpieczeństwem²¹.

---

¹⁴ K. Badźmirowska-Masłowska, *Wizerunek dziecka w Internecie a zagrożenie prawa do prywatności* [w:] *Prawo prywatności jako reguła społeczeństwa informacyjnego*, red. K. Chałubińska-Jentkiewicz, K. Kakareko, J. Sobczak, Warszawa 2017, s. 49, przyp. 1.

¹⁵ E. Czyż, *Prawa dziecka. Szkoła Praw Człowieka*, Warszawa 2002, s. 14, http://beta.hfhr.pl/wp-content/uploads/2015/10/HFPC_prawa_dziecka.pdf (21.04.2017).

¹⁶ Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. 2015, poz. 2086 ze zm.).

¹⁷ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2019, poz. 1145).

¹⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.).

¹⁹ L. Garlicki, M. Derlatka, *Art. 72 Konstytucji* [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, s. 780.

²⁰ P. Zamelski, *Prawo do ochrony życia prywatnego* [w:] *Konwencja o Prawach Dziecka. Wybór zagadnień (artykuły i komentarze)*, red. S.L. Stadniczeńko Warszawa 2015, s. 121–122.

²¹ *Ibidem*.

Warto nadmienić, iż ochrona prywatności dziecka jest wielopoziomowa i obejmuje różnorodne zagadnienia, m.in. takie, jak poszanowanie poczucia wstydu i intymności, poufność w kontaktach z innymi osobami (dotyczy to zarówno członków rodziny, jak i osób spoza tego grona), zakaz podglądania i podsłuchiwania dziecka, bezprawnego przeglądania jego rzeczy lub dokumentacji dotyczącej jego osoby, a także nękania dziecka i nieuzasadnionego zakłócania jego spokoju²².

Na poziomie regulacji ustawowych kluczowe w przypadku ochrony wolności i prywatności dzieci w sieci będą następujące przepisy Kodeksu karnego²³: art. 190 (groźba karalna), art. 191 (zmuszenie), art. 191a (utrwalanie i rozpowszechnianie wizerunku osoby nagiej), art. 200a (zakazane nawiązanie kontaktu z małoletnim), art. 202 § 3 i 4 (pornografia), art. 216 (zniewaga), art. 267 (nielegalne uzyskanie informacji, naruszenie tajemnicy korespondencji).

Zasygnalizowania wymaga fakt, iż zgodnie z art. 10 § 1 k.k. za zachowania naruszające prywatność i wolność dziecka w sieci, wypełniające znamiona czynów zabronionych, odpowiedzialność karną ponosić będą osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat. W sytuacji, gdy zachowań godzących w prawa dziecka dopuści się w rozumieniu prawnym inne dziecko, takie, które ukończyło 13 lat, lecz nie ukończyło lat 17, będziemy mieli do czynienia z czynem karalnym, a zastosowanie znajdą przepisy ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (art. 1 § 1 pkt 2 ustawy)²⁴. Jak wskazuje V. Konarska-Wrzosek, status nieletnich łączy się ściśle z niedojrzałością fizyczną, psychiczną i społeczną jednostek. W wypadku sprawstwa czynu karalnego osobą dopuszczającą się przewinienia jest dziecko, dlatego nie jest możliwe obarczanie go winą i odpowiedzialnością za naganne zachowania szkodzące jemu samemu lub innym, z drugiej jednak strony zasadna i konieczna staje się ingerencja w jego proces wychowawczy²⁵.

Zwróćmy jednocześnie uwagę, iż zgodnie z art. 51 § 2 k.p.k.²⁶ jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni, prawa jego będzie wykonywał przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stałą pieczę pokrzywdzony pozostaje.

W obszarze prawa cywilnego istotną rolę będą odgrywały art. 23 i 24 k.c. konstytuujące ramy dla ochrony dóbr osobistych. Mając na uwadze przywołane przepisy, należy podkreślić, iż ochrona prywatności dziecka rządzi się tymi samymi prawami co ochrona prywatności osób dorosłych. Jak wskazuje A. Sydor-Zielińska, „oznacza to, że każde działanie wkraczające w sferę prywatności dziecka objęte będzie domniemaniem bezprawności, a uwolnienie się od odpowiedzialności prawnej wymaga wykazania istnienia którejs z przesłanek wyłączających

---

²² *Ibidem*, s. 125.

²³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. 2019, poz. 1950 ze zm.).

²⁴ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2018, poz. 969).

²⁵ V. Konarska-Wrzosek, *Art. 1 [w:] P. Górecki, V. Konarska-Wrzosek, Postępowanie w sprawach nieletnich. Komentarz*, Warszawa 2019, wersja online.

²⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2018, poz. 1987 ze zm.).

bezpprawność²⁷. Jedną z podstaw wyłączenia bezpprawności dobra osobistego jest zgoda uprawnionego na dokonanie naruszenia. Zgody takiej w pełni skutecznie udzielić mogą jedynie osoby mające pełną zdolność do czynności prawnych, tj. osoby pełnoletnie (art. 11 k.c.). W sytuacji małoletniego poniżej 13. roku życia, który nie posiada zdolności do czynności prawnych (art. 12 k.c.), zgody za niego udzielają opiekunowie prawni lub przedstawiciele ustawowi. W sytuacji zawieszenia skuteczności czynności w przypadku osób posiadających ograniczoną zdolność do czynności prawnych (*negotium claudicans*), tj. małoletnich którzy ukończyli 13 lat (art. 15 k.c.), wymagane prawem jest potwierdzenie dokonania takiej czynności. Kwestia wieku i powiązany z nią brak zdolności do czynności prawnych lub ograniczona zdolność do czynności prawnych będą rozstrzygające nie tyle w sytuacji upubliczniania wizerunku dziecka przez rodzica w mediach społecznościowych, co w przypadku zawierania umów na komercyjne wykorzystanie wizerunku małoletniego (np. w reklamie internetowej), który działałby czy to samodzielnie, czy przez swojego przedstawiciela ustawowego.

Dysponowanie dobrem osobistym (wizerunkiem) małoletniego przez jego rodziców bywa zagadnieniem na tyle problematycznym i budzącym zastrzeżenia natury etycznej, że w sytuacjach wątpliwych moralnie, a niejednokrotnie także i prawnie, kluczowa w ocenie działań rodzica powinna być odpowiedź na pytanie, czy ten, dysponując szeroko rozumianą prywatnością dziecka, dostatecznie dbał o jego dobro (w takim rozumieniu, w jakim o dobru dziecka wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny, stosując jako wzorzec kontroli legalności prawa art. 72 Konstytucji²⁸) i czy właśnie wspomnianym dobrem dziecka w swoim postępowaniu się kierował. Zauważmy, iż konieczność takiej oceny narzucają przepisy k.r.o.

Wspomniany kodeks w art. 98 § 1 zd. 1 ustanawia zasadę, zgodnie z którą rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jak wskazuje się w doktrynie, rodzice jako przedstawiciele ustawowi dziecka są umocowani do działania w cudzym imieniu w rozumieniu art. 96 k.c. Czynność prawna dokonana przez rodziców w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla dziecka (art. 95 § 2 k.c.). Artykuł 95 § 3 k.r.o. wskazuje, że władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny.

Kluczowy dla prowadzonych rozważań pozostaje art. 109 k.r.o., który ustanawia prawo sądu opiekuńczego do wydania konkretnego zarządzenia, na mocy którego ograniczone zostaną działania przedstawicieli ustawowych, które w swym

---

²⁷ A. Sydor-Zielińska, *Działanie w obronie społecznie uzasadnionego interesu jako przesłanka wyłączająca bezpprawność naruszenia prywatności dziecka*, „Państwo i Prawo” 2019, z. 4, s. 112.

²⁸ „Nakaz ochrony dobra dziecka stanowi podstawową, nadrzędną zasadę polskiego systemu prawa rodzinnego, której podporządkowane są wszelkie regulacje w sferze stosunków pomiędzy rodzicami i dziećmi”, zaś „pojęcie «praw dziecka» w przepisach Konstytucji należy rozumieć jako nakaz zapewnienia ochrony interesów małoletniego, który w praktyce sam może jej dochodzić w bardzo ograniczonym zakresie”. Zob. wyrok TK z dnia 17 kwietnia 2007 r., sygn. SK 20/05, LEX nr 270207.

założeniu mogą stanowić zagrożenie dla dobra dziecka. „Regulacja ta znajdzie zastosowanie w sytuacji, gdy rodzice dziecka w sposób sprzeczny z jego dobrem dysponują jego prawem osobistym, np. wizerunkiem, w zakresie udziału dziecka w reklamie [także internetowej – przyp. J.U.], która może negatywnie wpłynąć na jego rozwój psychiczny i społeczny”²⁹.

Należy równocześnie dodać, że zgodnie z art. 97 § 2 k.r.o. o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie, zaś w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy. Czy dysponowanie wizerunkiem małoletniego można zakwalifikować jako istotne sprawy dziecka? Sąd Apelacyjny w Warszawie, oceniając dopuszczalność publikacji w prasie wizerunku dzieci w przypadku braku zgody na taką publikację jednego z rodziców, sformułował tezę, iż „publikacja wizerunku dziecka w określonym miejscu, czasie i w zestawieniu z określonym materiałem prasowym należy do istotnych spraw dziecka, zatem w przypadku sporu pomiędzy rodzicami zgodnie z art. 97 § 2 k.r.o. rozstrzygnąć powinien sąd opiekuńczy”³⁰. Wydaje się słuszne objęcie tą zasadą upubliczniania zdjęć dzieci w sieci przez jednego z rodziców. Nie budzi jednak wątpliwości fakt, iż jednoznaczny sprzeciw dziecka mającego rozeznanie (za umowną, ale nie absolutną cezurę czasową przyjęłabym wiek małoletniego, który ukończył lat 13) powinien powstrzymać rodzica przed jakąkolwiek publikacją wizerunku jego dysponenta, nawet przy wyraźnej aprobachie drugiego z rodziców.

Powyższe rozważania skłaniają do powtórzenia za Z. Ochońską pytania: czy ze względu na charakter prawny instytucji dóbr osobistych powinno być w ogóle dopuszczalne dysponowanie nimi przez inną osobę, w naszym przypadku rodzica, który nie jest podmiotem tychże dóbr? Dochodzi bowiem do kolizji bezpieczeństwa interesów małoletnich (ubezwłasnowolnionych) chronionych przez rodziców i opiekunów oraz samego charakteru dóbr osobistych, który zakłada ściśle związanie dobra osobistego z daną, konkretną jednostką, niezależnie od jej wieku, a tym samym jak największą swobodę w samodzielnym decydowaniu o tych dobrach³¹. Wątpliwość ta pozostaje bez jednoznacznej odpowiedzi. Wydaje się jednak, iż przypadek dysponowania dobrami osobistymi dziecka przez rodzica powinien być poddany odrębnemu, surowszemu reżimowi prawnemu, bowiem odpowiedzialność rodzica w przedmiotowym zakresie nabiera szczególnego znaczenia.

Odejźmy od rozważań mających za przedmiot zgodną z prawem bądź bezprawną ingerencję rodziców w prywatność dziecka. Skoncentrujemy się ponownie na charakterystyce zjawisk, w których prywatność dziecka zostaje zagrożona działaniem osób trzecich. Spróbujmy wskazać jednocześnie środki prawne, które niedopuszczalnej ingerencji pozwolą skutecznie przeciwdziałać, a skutkom jej zapobiec.

---

²⁹ Z. Ochońska, *Dysponowanie dobrami osobistymi małoletniego*, „Zeszyty Naukowe UJ” 2019, nr 3, s. 111.

³⁰ Wyrok SA w Warszawie z dnia 4 lipca 2018 r., sygn. V ACa 484/17, LEX nr 2531598.

³¹ Z. Ochońska, *Dysponowanie dobrami...*, s. 104.

W przypadku szantażu internetowego polegającego na pozyskaniu w pierwszym rzędzie od ofiary (dziecka) materiałów o charakterze seksualnym, a następnie wymuszeniu okupu³², przy czym okup może przybrać różną formę (pieniędzy lub kolejnych treści pod groźbą ich opublikowania lub dalszego rozpowszechniania)³³, zastosowanie znajduje art. 190 k.k. Przepis ten penalizuje czyn polegający na groźeniu innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona. Uzasadnione odczucie obawy u pokrzywdzonego, powstałe w wyniku groźby, oznacza, że traktuje on tę groźbę poważnie i uważa jej spełnienie za realne. Istotne jest, że dla karalności przestępstwa groźby karalnej nie jest istotne, czy sprawca miał w rzeczywistości zamiar zrealizowania groźby³⁴.

W sytuacji, gdyby sprawca utrwał wizerunek nagiego dziecka (np. robił zdjęcie lub nagrywał kamerką internetową w trakcie połączenia online film z udziałem małoletniego) lub dziecka w trakcie czynności seksualnej przy użyciu wobec niego przemocy, groźby bezprawnej lub podstępnie albo wizerunek taki bez jego zgody rozpowszechniał, wypełni swoim zachowaniem znamiona czynu zabronionego z art. 191a k.k. W przypadku odpowiedzialności na gruncie art. 191a k.k. nastąpić może rzeczywisty zbieg przepisów z tymi przepisami, które kryminalizują zjawisko pornografii, w szczególności w zakresie utrwalania, przechowywania lub rozpowszechniania treści pornograficznych³⁵.

Uwodzenie dziecka przez internet (*child grooming*) „może mieć różne formy, od szybkiej i jednorazowej seksualizującej reakcji na opublikowane zdjęcie małoletniego do długotrwałego procesu, który trwa miesiącami i prowadzi do wykorzystania seksualnego w świecie realnym. W zależności od formy, konsekwencje mogą być różnorodne, jednak należy podkreślić, że każda z tych form jest szkodliwa i prowadzi do nadużyć wobec dziecka”³⁶. *Grooming* to karalne przygotowanie do przestępstwa pedofilskiego³⁷. Penalizowane jest na gruncie art. 200a § 1 i 2 k.k. Znamionami czynu zabronionego będą: zmierzanie do spotkania z małoletnim poniżej lat 15 przez nawiązanie z nim wirtualnego kontaktu i wprowadzenie go w błąd, wyzyskanie błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo zastosowanie groźby bezprawnej (§ 1) bądź złożenie takiej osobie za pośrednictwem internetu lub sieci telekomunikacyjnej propozycji obcowania płciowego,

---

³² Tego typu zjawisko nosi w literaturze przedmiotu miano *sextortion*.

³³ A. Kwaśnik, Z. Polak, O. Chojnacka, M. Różycka, M. Marańda, *Ryzykowne zachowania seksualne i seksualizacja młodych użytkowników internetu. Zarys problematyki*, Warszawa 2019, s. 21.

³⁴ S. Hypś, *Art. 190 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2019, s. 1010–1011.

³⁵ S. Hypś, *Art. 191a k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2019, s. 1025–1026.

³⁶ A. Kwaśnik, Z. Polak, O. Chojnacka, M. Różycka, M. Marańda, *Ryzykowne zachowania...*, s. 13.

³⁷ M. Małecki, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 1 września 2011 r. (V KK 43/11)*, „Przeгляд Sądowy” 2012, nr 11–12, s. 197.

poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej, udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych oraz zmierzanie do realizacji tejże propozycji (§ 2). W obu wypadkach czynności te musi znamionować umyślność sprawcy działającego w określonym przestępczym celu³⁸.

Zjawisko sextingu, będące niejednokrotnie elementem flirtu albo zabiegania o uwagę potencjalnego partnera, polega, o czym była już mowa, na przesyłaniu za pomocą internetu lub telefonu komórkowego swoich zdjęć, filmów bądź wiadomości o seksualnym charakterze. Mimo wielu negatywnych i długotrwałych konsekwencji, jakie może przynieść, nie jest zabronione. Jednak w sytuacji, gdyby odbiorca wspomnianych treści upublicznił je np. na ogólnodostępnej stronie internetowej, a w następstwie tego uszkodzona byłaby osoba małoletnia, zastosowanie znajdzie art. 202 § 3–4 k.k. Na gruncie art. 202 § 3 k.k. sprawcą jest ten, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwała lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego. Czyn ten zagrożony jest karą pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Przestępstwo z art. 202 § 4 k.k. jest uprzywilejowaną odmianą zachowania nagannego scharakteryzowanego powyżej. Polega ono na swoistym dokumentowaniu uczestnictwa osoby małoletniej w czynnościach seksualnych. Będzie ono obejmowało m.in. takie aktywności, jak np. techniczne rejestrowanie na różnych nośnikach obrazu lub dźwięku zachowań seksualnych osoby małoletniej (lub osób małoletnich), tj. fotografowanie lub filmowanie z ukrycia dobrowolnego obcowania płciowego sympatyzujących ze sobą 15-latków³⁹, przy czym nagrywającym może być jeden z partnerów.

W przypadku cyberbullingu, określanego niekiedy w literaturze pojęciem mobbingu elektronicznego⁴⁰, kluczowe znaczenie dla ochrony interesu małoletniego będą miały przepisy k.c. o ochronie dóbr osobistych, bowiem zamieszczenie zdjęcia lub filmu z udziałem dziecka na stronie internetowej, na blogu, na portalu społecznościowym itp., a także rozesłanie zdjęcia lub filmu z jego udziałem e-mailem, telefonem komórkowym bez jego zgody będzie miało charakter bezprawnego użycia wizerunku, imienia i nazwiska lub pseudonimu. Warunkiem bezprawności we wspomnianej sytuacji będzie brak zgody przedstawicieli prawnych dziecka – rodziców lub opiekunów prawnych⁴¹. Zachowania klasyfikowane jako *cyberbulling* będą niejednokrotnie wypełniały znamiona czynów zabronio-

³⁸ M. Małecki, *Grooming (karalne przygotowanie do przestępstwa pedofilskiego)*, „Państwo i Prawo” 2011, z. 7–8, s. 89.

³⁹ V. Konarska-Wrżosek, *Art. 202 k.k. [w:] Kodeks karny. Komentarz*, Polska 2018, wersja online.

⁴⁰ J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna...*, s. 4.

⁴¹ J. Podlewska, *Odpowiedzialność prawna za cyberprzemoc w stosunku do nieletnich*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2009, t. VIII, nr 1, s. 3–4, <http://www.zsnieszawa.szko.lna.net/pliki/plik/odprawzacyber-1464174368.pdf> (14.11.2019).

nych. W przypadku rozpowszechniania wizerunku nagiej osoby w wieku poniżej 18 roku w internecie sprawca będzie wypełniał znamiona przestępstwa rozpowszechniania pornografii z udziałem małoletniego z art. 202 § 3 k.k.

Cyberbullying, przemoc elektroniczna, zjawisko narastające wśród młodzieży, może przybrać postać użycia wizerunku małoletniego (fotografii, filmu) np. na stronie internetowej, na blogu, na portalu społecznościowym, rozesłania go e-mailem lub za pomocą telefonu komórkowego w takim kontekście, iż jednoznacznie wskazuje on na chęć okazania drugiej osobie pogardy lub ubliżenia jej. Wówczas wypełnione mogą zostać znamiona przestępstwa zniewagi z art. 216 k.k. Przez znieważenie bowiem należy rozumieć wszelkie zachowanie sprawcy (znieważenie słowem, listem, rysunkiem, obrazem, w szczególności gdy jest on uważany w danym środowisku za obraźliwy), które w sposób demonstracyjny wyraża pogardę dla innej osoby, w szczególności ma poniżyć jej godność osobistą i sprawić, by poczuła się dotknięta lub urażona⁴². Sąd Najwyższy podkreślił, iż przestępstwo zniewagi (gdy mówimy o formie werbalnej) polega na użyciu słów obelżywych lub sformułowaniu zarzutów obelżywych lub ośmieszających, postawionych w formie niezracjonalizowanej. O uznaniu określonych sformułowań za „znieważające” decydują w pierwszym rzędzie ogólne normy obyczajowe⁴³.

W przypadku parental trollingu, którego przejawem byłoby umieszczenie w sieci zdjęcia dziecka w sytuacji dla niego kompromitującej, w szczególności, gdy dziecko na zdjęciu byłoby nagie, rodzic może odpowiadać za czyn stypizowany w art. 191a k.k.

W 2017 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga wydał pierwszy w Polsce wyrok za *parental trolling* wobec mężczyzny, który dysponując profilem publicznym (ogólnodostępnym), w 2012 r. umieścił na portalu społecznościowym Facebook zdjęcie swojego syna. Decydujący w sprawie był fakt, że przedstawiony na fotografii 2-letni chłopiec był nagi, utrwalony w pozie w momencie, gdy w jednej ręce trzyma butelkę piwa, a w drugiej swojego penisa. Ojciec dziecka nie widział ani w zdjęciu, ani w jego rozpowszechnieniu nic złego i mimo interwencji matki chłopca odmawiał usunięcia fotografii z konta. Matka chłopca powiadomiła o sprawie prokuraturę. Trafiła ona na wokandę sądową i ostatecznie zakończyła się skazaniem ojca z art. 191a k.k. na karę 3 miesięcy prac społecznych⁴⁴.

Kończąc rozważania nad problematyką naruszania prywatności dzieci w sieci, należy zasygnalizować, że w sytuacji zagrożenia małoletniego ze strony podmiotów komercyjnych w postaci albo nieuczciwego marketingu, albo wyłudzenia da-

⁴² S. Hypś, *Art. 216 k.k. [w:] Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2019, s. 1159–1160.

⁴³ Postanowieniu SN z dnia 7 maja 2008 r., sygn. III KK 234/07.

⁴⁴ <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1033484,parental-trolling-pierwszy-w-polsce-wyrok-za-umieszczenie-na-facebooku-osmieszajacego-zdjecia-dziecka.html?ref=purchaseCompleted> (27.11.2019).

nych osobowych zastosowanie znajdują postanowienia unijnego ogólnego rozporządzenia o ochronie danych⁴⁵ (RODO)⁴⁶. Rozporządzenie to pozwala urzeczywistnić gwarancje wynikłe z treści Karty praw podstawowych Unii Europejskiej⁴⁷ (KPP), która w art. 24 ust. 1 zd. 1 poświęconym prawnemu statusowi dziecka stanowi, iż dzieci mają prawo do takiej ochrony i opieki, jaka jest konieczna dla ich dobra. W ust. 2 natomiast nakazuje władzom publicznym i instytucjom prywatnym podejmującym działania na rzecz dzieci uwzględnić najlepszy interes dziecka. U podstaw wyrażonej *in fine* zasady prawnej najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka leży przekonanie, że osoba, która nie osiągnęła jeszcze dojrzałości fizycznej i psychicznej, potrzebuje większej ochrony niż inne osoby. Celem tej zasady jest poprawa warunków, w jakich żyje dziecko, oraz wzmocnienie prawa dziecka do rozwoju jego osobowości⁴⁸.

Poza dedykowanym prawnemu statusowi dziecka, aczkolwiek ogólnie ujętym art. 24 KPP kluczowe znaczenie będą miały również te postanowienia Karty, które gwarantują ochronę danych osobowych czy szerzej – prywatności osób fizycznych, w tym także dzieci, Wspomniane prawa podmiotowe sformułowane zostały w art. 7 i 8 KPP. Artykuł 7 KPP zapewnia bowiem każdemu, zatem również i dzieciom, prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się. Artykuł 8 ust. 1 natomiast statuuje bez ograniczenia wiekowego prawo podmiotowe osób fizycznych do ochrony w związku z przetwarzaniem danych osobowych.

Traktując kompleksowo problematykę trzech wspomnianych artykułów KPP, tj. art. 7, 8 i 24, prawodawca unijny podejmuje wątek szczególnej ochrony danych osobowych dzieci (a zatem i ich prywatności⁴⁹), natomiast rozwija go i doprecyzowuje w RODO. Wprowadza jako *novum* bardziej rygorystyczne niż w przypadku osób dorosłych wymogi w obszarze profilowania oraz przetwarzania danych osobowych osób nieletnich⁵⁰. Jako doniosłą zatem nakazuje trakto-

---

⁴⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego I Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119/1).

⁴⁶ Zgodnie z motywem 18 rozporządzenie nie ma zastosowania do przetwarzania danych osobowych przez osobę fizyczną w ramach działalności czysto osobistej lub domowej, czyli bez związku z działalnością zawodową lub handlową. Działalność osobista lub domowa może m.in. polegać na korespondencji i przechowywaniu adresów, podtrzymywaniu więzi społecznych oraz działalności internetowej podejmowanej w ramach takiej działalności. Niniejsze rozporządzenie ma jednak zastosowanie do administratorów lub podmiotów przetwarzających, którzy udostępniają środki przetwarzania danych osobowych na potrzeby takiej działalności osobistej lub domowej.

⁴⁷ Karta praw podstawowych UE (Dz. Urz. UE C 326/391).

⁴⁸ Opinia Grupy Roboczej Art. 29 2/2009 w sprawie ochrony danych osobowych dzieci (Ogólne wytyczne i szczególny przypadek szkół), 11.02.2009, <https://giodo.gov.pl/pl/1520022/2991> (10.12.2018).

⁴⁹ J. Uliasz, *Konstytucyjna ochrona prywatności w świetle standardów międzynarodowych*, Rzeszów 2018, s. 76–78.

⁵⁰ Zob. M. Kawecki, *Reforma ochrony danych osobowych. Współpraca administracyjna w świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych*, Warszawa 2017, s. 15.

wać kwestię ochrony prywatności osób młodych i najmłodszych, najmniej świadomych niebezpieczeństw czyhających w wydawać by się mogło neutralnym wirtualnym świecie.

W motywie 38 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych odnajdujemy uzasadnienie nowo przyjętych rozwiązań mających w stosunku do dzieci podkreślany już wcześniej wyraźnie zabezpieczający charakter. Czytamy w nim, że to właśnie dzieci wymagają szczególnej ochrony danych osobowych, „gdyż mogą one być mniej świadome ryzyka, konsekwencji, zabezpieczeń i praw przysługujących im w związku z przetwarzaniem danych osobowych. Taka szczególna ochrona powinna mieć zastosowanie przede wszystkim do wykorzystywania danych osobowych dzieci do celów marketingowych lub do tworzenia profili osobowych lub profili użytkownika oraz do zbierania danych osobowych dotyczących dzieci, gdy korzystają one z usług skierowanych bezpośrednio do nich”⁵¹. Ustawodawca unijny wskazuje wprost, że profilowanie, „które polega na dowolnym zautomatyzowanym przetwarzaniu danych osobowych pozwalającym ocenić czynniki osobowe osoby fizycznej, a w szczególności analizować lub prognozować aspekty dotyczące efektów pracy, sytuacji ekonomicznej, zdrowia, osobistych preferencji lub zainteresowań, wiarygodności lub zachowania, lokalizacji lub przemieszczania się osoby”⁵², nie powinno dotyczyć dzieci.

W motywie 58 znajdujemy natomiast wytyczną nakazującą, by wszelkie informacje i komunikaty – gdy przetwarzanie dotyczy dziecka – były sformułowane tak jasnym i prostym językiem, by dziecko mogło je bez trudu zrozumieć⁵³.

Ustawodawca unijny wskazuje na konieczność zagwarantowania każdej osobie fizycznej prawa do sprostowania danych osobowych jej dotyczących oraz prawo do „bycia zapomnianym”, jeżeli zatrzymywanie takich danych naruszałoby rozporządzenie o ochronie danych, prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego, któremu podlega administrator. Wskazuje on w motywie 65 rozporządzenia o ochronie danych szczególne znaczenie prawa do „bycia zapomnianym” w przypadku „gdy osoba, której dane dotyczą, wyraziła zgodę jako dziecko, gdy nie była w pełni świadoma ryzyka związanego z przetwarzaniem, a w późniejszym czasie chce usunąć takie dane osobowe, w szczególności z internetu”⁵⁴.

Prawodawca unijny, formułując po raz pierwszy *expressis verbis* w akcie normatywnym prawa wtórnego prawo do „bycia zapomnianym” (art. 17 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych) i w konsekwencji kształtując określone uprawnienia jednostki, szczególny nacisk kładzie na możliwość usunięcia danych dotyczących dzieci, które to dane zostały zebrane na podstawie zgody dziecka w związku z oferowaniem mu usług społeczeństwa informacyjnego. Jak

---

⁵¹ Zob. motyw 38 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych

⁵² Motyw 71 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

⁵³ Zob. motyw 58 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

⁵⁴ Zob. motyw 65 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

wskazuje M. Czerniawski, usunięcia danych, powołując się na art. 17 ust. 1 lit. f, tj. na przesłankę wskazaną powyżej, może domagać się zarówno dziecko, jak i osoba dorosła, jeżeli dotyczą one jej dzieciństwa. Przy czym kluczowe znaczenie ma moment rozpoczęcia przetwarzania danych (udzielenie zgody), tzn. czy miało ono miejsce przed, czy po ukończeniu przez beneficjenta prawa 18. roku życia. Przepis znajduje zastosowanie jedynie w pierwszym przypadku⁵⁵.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że podmiot uprawniony nie będzie mógł skutecznie skorzystać z uprawnienia wynikającego z art. 17 ust. 1 lit. f rozporządzenia w sytuacji, gdy zatrzymywanie danych osobowych byłoby niezbędne do korzystania z wolności wypowiedzi i informacji, do wywiązania się z obowiązku prawnego, do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi z uwagi na względy interesu publicznego w dziedzinie zdrowia publicznego, do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych lub do ustalenia, dochodzenia lub obrony roszczeń⁵⁶.

Rozważania prowadzone w niniejszym artykule stanowią zaledwie punkt wyjścia w badaniach nad problematyką prawnej ochrony prywatności i wolności dzieci w sieci. Raz jeszcze należy podkreślić, iż dziecko będące podmiotem licznych praw przez wzgląd na swe ograniczenia nie jest zdolne do ich pełnego urzeczywistnienia. Kluczową sprawą pozostaje gruntowna edukacja dzieci w zakresie zagrożeń związanych z ich „obecnością” w świecie wirtualnym oraz rola, jaką mają do odegrania opiekunowie prawni małoletnich. To od świadomości prawnej dorosłych, ich wiedzy o negatywnych zjawiskach, zaangażowania w wychowanie oraz chęci dzielenia się z najmłodszymi informacjami o zagrożeniach wynikających z użytkowania internetu będzie zależała skala ujemnych zjawisk związanych z naruszaniem prywatności i wolności dzieci w sieci.

Bibliografia

- Badźmirowska-Masłowska K., *Wizerunek dziecka w Internecie a zagrożenie prawa do prywatności* [w:] *Prawo prywatności jako reguła społeczeństwa informacyjnego*, red. K. Chałubińska-Jentkiewicz, K. Kakareko, J. Sobczak, Warszawa 2017.
- Chrostowska B., *Sharenting – skala i wielowymiarowość zjawiska (nierozważnego) ujawniania przez rodziców informacji o dzieciach w mediach społecznościowych*, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2018, nr 4(43).

---

⁵⁵ M. Czerniawski, *Komentarz do art. 17 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych* [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz, Warszawa 2018, s. 527–528.

⁵⁶ Zob. motyw 65 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

- Czerniawski M. [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. E. Bielek-Jomaa, D. Lubasz, Warszawa 2018.
- Czyż E., *Prawa dziecka. Szkoła Praw Człowieka*, Warszawa 2002.
- Dąbrowska M., *Grooming- wybrane aspekty prawnokarne i kryminologiczne*, Warszawa 2018.
- Garlicki L., Derlatka M. [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016.
- Hypś S. [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2019.
- Kawecki M., *Reforma ochrony danych osobowych. Współpraca administracyjna w świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych*, Warszawa 2017.
- Konarska-Wrzošek V. [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2018.
- Konarska-Wrzošek V. [w:] P. Górecki, V. Konarska-Wrzošek, *Postępowanie w sprawach nieletnich. Komentarz*, Warszawa 2019.
- Kwaśnik A., Polak Z., Chojnacka O., Różycka M., Marańda M., *Ryzykowne zachowania seksualne i seksualizacja młodych użytkowników internetu. Zarys problematyki*, Warszawa 2019.
- Małecki M., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 1 września 2011 r. (V KK 43/11)*, „Przebieg Sądowy” 2012, nr 11–12.
- Małecki M., *Grooming (karalne przygotowanie do przestępstwa pedofilskiego)*, „Państwo i Prawo” 2011, z. 7–8.
- Ochońska Z., *Dysponowanie dobrami osobistymi małoletniego*, „Zeszyty Naukowe UJ” 2019, nr 3.
- Podlewska J., *Odpowiedzialność prawna za cyberprzemoc w stosunku do nieletnich*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2009, t. VIII, nr 1.
- PWN Oxford Wielki słownik angielsko-polski*, red. J. Linde-Usiekniewicz, Warszawa 2002.
- Pyżalski J., *Agresja elektroniczna dzieci i młodzieży – różne wymiary zjawiska*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2009, t. VIII, nr 1.
- Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, Kraków 2012.
- Sydor-Zielińska A., *Działanie w obronie społecznie uzasadnionego interesu jako przesłanka wyłączająca bezprawność naruszenia prywatności dziecka*, „Państwo i Prawo” 2019, z. 4.
- Uliasz J., *Konstytucyjna ochrona prywatności w świetle standardów międzynarodowych*, Rzeszów 2018.
- Wojtasik Ł., *Sexting wśród dzieci i młodzieży*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2014, vol. 13, nr 2.
- Wójcik S., *Zagrożenia dzieci i młodzieży w Internecie. Dzieci się liczą. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2017, vol. 16, nr 1.
- Zamelski P., *Prawo do ochrony życia prywatnego [w:] Konwencja o Prawach Dziecka. Wybór zagadnień (artykuły i komentarze)*, red. S.L. Stadniczeńko, Warszawa 2015.

Streszczenie

Dzieci są aktywnymi użytkownikami internetu. Bywa, że eksponują swoją sferę prywatną i intymną, narażając się na zagrożenia, powodowane anonimowością sprawców w wirtualnym świecie. Niejednokrotnie rodzice dzielą się informacjami o swoich dzieciach w sieci, robiąc to bez ich wiedzy i zgody. Zachowania rodziców zwane sharentingiem albo parental trollingiem, o czym mowa w artykule, mogą wypełniać znamiona czynów zabronionych albo godzić w dobra osobiste dziecka. Podstawowym celem niniejszego artykułu jest zatem scharakteryzowanie najpowszechniejszych negatywnych zjawisk ingerujących w prywatność i wolność małoletnich (m.in. *sexting*, *grooming*, *cyberbullying*, *sharenting*, *parental trolling*), a także wskazanie właściwych środków

prawnych mogących efektywnie zabezpieczyć interes pokrzywdzonego dziecka. W opracowaniu przywołane zostały stosowne orzeczenia sądów oraz przepisy Konstytucji z 1997 r., k.k., k.p.k., k.c., k.r.o. oraz regulacje prawa międzynarodowego i unijnego, które gwarantują skuteczną ochronę dwóch podstawowych dla rozwoju dziecka sfer: jego prywatności oraz wolności.

Słowa kluczowe: prawa człowieka, prawa dziecka, prawo do prywatności, *sexting*, *grooming*, cyberprzemoc, szantaż internetowy, *sharenting*, *parental trolling*, prawo do bycia zapomnianym, media społecznościowe

LEGAL PROTECTION OF CHILDREN'S PRIVACY AND FREEDOM ON THE INTERNET

Summary

Children are active internet users. They sometimes uncover their private and intimate spheres, exposing themselves to threats arising from the anonymity of potential perpetrators in the virtual world. Parents often share information about their children online, doing so without their knowledge and consent. Parental behaviour, called *sharenting* or *parental trolling*, as was mentioned in this paper, can amount to prohibited acts or can violate personal rights of children. The main purpose of this article is therefore to characterize the most common negative phenomena interfering with the privacy and freedom of minors (including *sexting*, *grooming*, cyberbullying, *sharenting*, *parental trolling*), as well as to identify appropriate legal measures that could effectively protect the interests of the injured child. The article cites relevant court rulings and provisions of the Polish Constitution of 1997, the Criminal Code, the Code of Criminal Procedure, the Civil Code, the Family and Guardianship Code, as well as international and EU law that guarantee effective protection of the two spheres that are fundamental for child development: privacy and freedom.

Keywords: human rights, children's rights, right to privacy, *sexting*, *grooming*, cyberbullying, *sex-tortion*, *sharenting*, *parental trolling*, right to be forgotten, social media